

TESI SOBRE L'ABANDONAMENT EDUCATIU PREMATUR I LA FORMACIÓ PROFESSIONAL DE GRAU MITJÀ

Autor: Cerdà i Navarro, Antoni¹

¹Universitat de les Illes Balears, antoni.cerda@uib.cat

Directora: Francesca Salvà

Grup de recerca: Educació i Ciutadania

TEMA CLAU

Abandonament/Intenció d'abandonament en la Formació Professional de Grau Mitjà.

DATA ESTIMADA DE CONCLUSIÓ

Maig de 2019

RESUM

Aquest paper presenta els resultats provisionals d'una tesi sobre abandonament educatiu prematur i formació professional. L'abandonament educatiu prematur és un dels principals problemes dels actuals sistemes educatius. No obstant això, mentre que existeix una abundant literatura sobre aquesta temàtica, hi ha una manca d'investigacions empíriques focalitzades en l'abandonament que es produeix en la Formació Professional de Grau Mitjà. És precisament per aquesta raó que aquesta recerca esdevé pertinent i rellevant. Els resultats provisionals de la tesi assenyalen que alguns dels factors tradicionalment relacionats amb el risc d'abandonament escolar podrien no tindre el mateix efecte a l'hora de predir l'abandonament en la Formació Professional. D'altra banda, els resultats també assenyalen l'existència de cinc grups diferents d'estudiants en funció de la seua vinculació amb els estudis (student engagement). A més, aquests cinc grups presenten diferències significatives respecte a les seues característiques sociodemogràfiques i respecte al seu risc d'abandonament (intenció d'abandonament). Aquests resultats podrien ser de gran utilitat a l'hora d'elaborar intervencions educatives més focalitzades a fi de prevenir i reduir l'abandonament en l'FPGM.

PARAULES CLAU

Abandonament Educatiu Prematur; Intenció d'abandonament; Formació Professional de Grau Mitjà; Student Engagement; Tipologia d'Estudiants

0. INTRODUCCIÓ: Per què cal estudiar l'abandonament en la Formació Professional de Grau Mitjà?

Aquesta tesi doctoral naix a partir de l'observació de tres indicadors que son clau en el context espanyol:

En primer lloc, la distribució de la població espanyola per nivell d'estudis té una forma de "diàbolo" on el 43,5% de les persones no han assolit un nivell educatiu superior a la secundària (CINE 0-2), el 24,4% tenen titulacions considerades mitjanes (CINE 3-4) i el 32,1% titulacions superiors (CINE 5-8). Per contra, aquest mateix indicador en la Unió Europea (UE) presenta una distribució més "gaussiana", on el percentatge més elevat correspon a les persones amb titulacions mitjanes (46,4%), mentre que les persones amb titulacions bàsiques i superiors representen el 26,9% i el 26,7% respectivament¹. Aquestes dades suggereixen que hi hauria un excedent de persones amb titulacions bàsiques i un dèficit de persones amb titulacions mitjanes, categoria que correspon a la Formació Professional de Grau Mitjà (FPGM).

En segon lloc, en relació als joves, el principal indicador utilitzat és l'Abandonament Educatiu Prematur (AEP). Aquest indicador de la UE assenyala el percentatge de joves entre 18 i 24 anys que no tenen estudis més enllà de la secundària (CINE 0-2) i que no es troben al sistema educatiu. En el cas espanyol, l'AEP se situa en un 20%, el que representa gairebé el doble de la mitjana europea (11%)².

En aquest context, sembla justificat pensar que l'FPGM és un element estratègic clau del sistema educatiu on intervenir per tal de: a) reduir el nombre de joves que abandonen prematurament l'educació i la formació; i b) augmentar el nombre de persones amb titulacions mitjanes. De fet, aquests objectius són de tal importància que fins i tot la UE els recull en la seua "Estratègia Europea d'Educació i Formació 2020" (Comissió Europea, 2009). No obstant això, si observem la taxa d'abandonament pròpia de l'FPGM, observem que aquesta se situa al voltant del 50%, tot depenent de la comunitat autònoma i de la metodologia de càlcul emprada³. *Aquesta xifra, que d'una banda és molt alta, d'una altra banda ens ofereix un clar marge de millora.*

Finalment, cal destacar que, a pesar de la importància que té aquesta temàtica, hi ha una important manca d'informació disponible sobre l'FPGM. Així: a) D'una banda, les estadístiques oficials són relativament pobres, ja que es limiten a dades de matrícula i finalització (el que deixa al marge a l'alumnat que abandona); i b) D'altra banda, tot i que existeix abundant literatura acadèmica sobre l'AET, són molt pocs els treballs focalitzats en l'abandonament que es produeix en l'FP.

---

¹ Dades d'Eurostat.

² Dades d'Eurostat.

³ Existeixen principalment dues formes d'aproximació a les taxes d'abandonament en FPGM: 1) Utilitzant les taxes d'accés a la FPGM segons l'edat teòrica o idònia d'accés. Aquesta metodologia ens sembla menys fiable, ja que sabem que hi ha quantitat d'alumnat d'FPGM per damunt d'aquesta edat teòrica d'accés. 2) Utilitzant en nombre de matriculats en FPGM d'un any i el nombre de titulats l'any següent (l'FPGM té dos anys de durada). El problema d'aquesta metodologia és que no es pot assegurar que l'alumnat que no titula haja abandonat (poden haver repetit o bé els poden faltar algunes assignatures soltes, etc.).

I. OBJECTE D'ESTUDI I FINALITAT.

L'objecte d'estudi d'aquesta tesi doctoral és l'abandonament que es produeix en l'FPGM. La finalitat o intencionalitat de realitzar un estudi sobre aquesta temàtica és doble: a) D'una banda, es pretén contribuir a la generació d'informació i coneixement científic en un camp en què s'ha investigat relativament poc com és el de l'FP; i b) D'altra banda, es pretén que la informació generada per aquest estudi siga d'utilitat a l'hora d'elaborar intervencions educatives dirigides a prevenir i reduir l'AEP.

II. OBJECTIUS ESPECÍFICS I HIPÒTESIS.

1. Objectius específics de la recerca.

La tesi doctoral s'organitza al voltant de 4 grans objectius específics (OE):

- OE1) Realitzar una *anàlisi sistemàtica de la literatura* acadèmica focalitzada en l'FP i l'abandonament que es produeix en aquest nivell educatiu.
- OE2) *Analitzar els factors* que influeixen en l'abandonament que es produeix en l'FPGM i la mesura en què ho fan.
- OE3) *Elaborar una tipologia de l'alumnat d'FPGM a partir de la seua vinculació amb els estudis (student engagement) i risc d'abandonament.*
- OE4) *Analitzar els processos* d'abandonament i èxit en l'FPGM des d'una perspectiva qualitativa.

2. Hipòtesis de partida.

- La hipòtesi de partida és que alguns dels factors tradicionalment associats a l'abandonament escolar podrien no tindre el mateix pes a l'hora de predir l'abandonament que es produeix en l'FPGM.

Aquesta hipòtesi es fonamenta en les diferències de composició entre l'alumnat d'una etapa educativa i altra. D'una banda, l'alumnat d'FPGM podria ser més homogeni en alguns aspectes. Així, per exemple, sabem que l'alumnat amb millor rendiment acadèmic i major estatus socioeconòmic tendeix a cursar en menor proporció l'FPGM. D'altra banda, l'alumnat d'FPGM podria ser més heterogeni en altres aspectes. En aquest sentit, en tractar-se d'un nivell post obligatori, es podria distingir entre alumnat amb itineraris més o menys lineals (que provenen de la secundària) i alumnat amb itineraris no lineals amb interrupcions o ruptures (per exemple alumnat que retorna a l'educació després d'un període al mercat de treball o a l'atur, etc.). De fet al curs 2015/16, el 49,73% de l'alumnat d'FPGM tenia més de 20 anys a l'estat espanyol.

- Com que l'alumnat d'FPGM presenta certa heterogeneïtat, una segona hipòtesi d'aquest treball és que es podrien trobar distints perfils amb distintes característiques entre l'alumnat d'FPGM. És a dir, no tot l'alumnat és igual.
- De la mateixa manera, aquests perfils diferents d'estudiants d'FPGM podrien tindre diferents riscos d'abandonament i distintes motivacions per a l'abandonament. És a dir, no tots aquells que abandonen són iguals.

III. MARC TEÒRIC.

Les principals aportacions teòriques que fonamenten aquest estudi provenen de tres grans eixos:

El primer eix estaria format pels estudis sobre AEP, i especialment pels estudis empírics focalitzats en l'FP (IVIE, 2011; Cedefop, 2016; Psifidou, 2016; etc.). No obstant això, com ja s'ha comentat, no existeixen molts estudis focalitzats en aquest nivell educatiu, i és precisament per aquesta raó que la present tesi doctoral esdevé pertinent i rellevant. En general, aquesta literatura sol organitzar els factors relacionats amb l'abandonament al voltant de distintes dimensions o agrupacions (factors de centre, acadèmics, sociodemogràfics, familiars, etc.) i sol haver-hi, generalment, cert consens respecte al seu comportament. Així, per exemple, sol acceptar-se que: hi ha més abandonament als centres públics que als privats; que l'alumnat amb pitjor comportament i rendiment durant les etapes precedents té major risc d'abandonament; que l'alumnat home o immigrant sol tindre major risc d'abandonament que dones i nadius; que l'alumnat que prové de famílies amb major estatus socioeconòmic té menor probabilitat d'abandonament; etc.

Un segon eix estaria format pels estudis que proposen tipologies d'estudiants en risc d'abandonament, o que ja han abandonat els estudis, en funció de distintes combinacions de factors. Malauradament, no s'han trobat estudis que proposen tipologies d'estudiants d'FP. No obstant això, sí que es poden destacar alguns estudis interessants per als nostres objectius: Kronick & Hargis (1990), Dwyer & YRC (1996) y Dwyer & Wyn (1997); McIntyre & Melville (1999); Janosz et al. (2000); Fortin et al. (2006); Archambault et al. (2009).

Finalment, el tercer eix estaria format pels estudis sobre Student Engagement (Christenson, Reschly & Wylie, 2012). Es tracta d'un concepte multidimensional que prové de la psicologia i sobre el qual han proliferat molts estudis en els darrers anys. La versió més utilitzada de l'student engagement contempla tres dimensions (Fredricks, Blumenfeld & Paris; 2004): a) La dimensió emocional o afectiva (relacions amb els companys i el professorat, identificació amb l'escola, etc.); b) La dimensió comportamental (absentisme, els parts d'expulsió, el comportament disruptiu a classe, etc.); c) La dimensió cognitiva (expectatives educatives i professionals, etc.).

Entre els principals avantatges d'aquest constructe es poden destacar dos: 1) En primer lloc, engloba diverses dimensions i connecta els contextos (família, escola, comunitat), l'engagement i els resultats de l'alumne; 2) En segon lloc, se centra en variables altament modificables per la intervenció educativa en volta de centrar-se en factors sociodemogràfics sobre els quals no es pot intervenir. En definitiva, es tracta d'un concepte que multidimensional que aporta rellevància tant a la investigació acadèmica com a la intervenció educativa a la volta que les connecta. Per altra banda, entre els seus principals inconvenients destaca la clara manca de consens respecte als indicadors que componen les tres dimensions i a la forma de mesurar-los (Reschly and Christenson, 2012).

IV. METODOLOGIA

SEGUIMENT LONGITUDINAL

El projecte té previst realitzar un seguiment longitudinal d'una mostra representativa de l'alumnat que va començar els estudis d'FPGM durant el curs 2015/2106 a Mallorca (3.204 aproximadament). El seguiment d'aquesta cohort es realitzarà a través de 3 qüestionaris durant els mesos d'Octubre a Desembre de 2015, 2016 i 2017.

1) El primer qüestionari es va realitzar durant els mesos d'Octubre i Desembre de 2015. Aquest qüestionari tenia 3 objectius fonamentalment: a) Mesurar l'estudent engagement de l'alumnat que comença els estudis; b) Recollir informació sociodemogràfica de l'alumnat; c) Recollir les dades de contacte de l'alumnat, necessàries per al seu seguiment durant els qüestionaris 2 i 3.

2) El segon qüestionari es va realitzar durant els mesos d'Octubre i Desembre de l'any 2016, no obstant es va produir un retard important a causa de diversos motius: a) Problemes en la maquetació del qüestionari; dificultats a l'hora d'acordar les visites amb els centres; dificultats per contactar l'alumnat que ha abandonat (per telèfon), etc. Aquest qüestionari tenia 3 objectius: a) Mesurar l'estudent engagement de l'alumnat de continuïtat (és a dir, que ha passat a segon o repeteix); b) Analitzar els motius de l'alumnat que ha abandonat; c) Observar la situació formativa-laboral de l'alumnat que ha abandonat (és a dir, si han canviat d'estudis, si treballen, si estan en atur, etc.).

3) El tercer qüestionari està realitzant-se actualment (novembre-desembre de 2017). Aquest qüestionari té 2 objectius: a) Analitzar la situació formativa de l'alumnat (si van finalitzar els estudis, si van canviar d'estudis, si els van abandonar, etc.); b) Analitzar els itineraris formatius-laborals de l'alumnat i la situació un any després d'haver finalitzat els seus estudis.

MOSTRA

La mida de la mostra aconseguida per al primer qüestionari és de 1157 estudiants, açò representa un marge d'error del $\pm 2,3\%$ considerant $p=q$ i un nivell de confiança del 95%. No obstant això, en tractar-se d'un estudi longitudinal es preveu una elevada mortalitat de la mostra durant els qüestionaris 2 i 3. El tipus de mostreig és estratificat proporcional per família professional (hi ha 16 famílies professionals a Mallorca). En el treball de camp, participaren 70 classes de 21 centre diferents.

INSTRUMENT

El qüestionari emprat està basat fonamentalment en el model d'associació entre context (família, pares, escola, comunitat), engagement i resultats de l'alumne de Reschly & Christenson (2012) i en la revisió de distints instruments per a la seua mesura i operativització. Destaquen ací les aportacions de l'Student Engagement Instrument (SEI), utilitzat pel projecte Check & Connect (Appleton, 2012); del kit d'avaluació d'abandonaments potencials (Trousse d'évaluation des décrocheurs potentiels-TEDP), utilitzat al Quebec (Janosz, Archambault; Lacroix Lévesquen, 2007) i d'un estudi sobre absentisme en educació secundària professional a França (Lannegrand; Cosnefroy & Lecigne, 2012).

VARIABLES

Variable dependent

Intenció o pensament d'abandonament dels estudis: El qüestionari 1 recollia un ítem en què es preguntava a l'alumnat si alguna volta havien pensat a abandonar els estudis que estan cursant (Si/No). En aquest sentit, la variable no es refereix a un abandonament efectiu dels estudis sinó a una intenció o pensament d'abandonament que s'hauria produït pocs mesos després d'haver començat els estudis d'FPGM (entre dos i tres mesos des del començament del curs, moment en què l'alumnat va emplenar el qüestionari).

Variables d'student engagement

Com a variables d'student engagement s'han utilitzat 7 escales/factors construïts a partir dels resultats d'una anàlisi factorial realitzada amb 39 ítems del qüestionari⁴. Cadascun dels ítems havia de respondre's d'acord amb una escala segons el grau "d'acord i/o desacord" on: 0="Totalment en desacord"; 1="En desacord"; 2="D'acord"; i 3="Totalment d'acord". A continuació, s'ofereix una descripció dels factors:

Factor 1. Suport i disponibilitat familiar: Recull 8 ítems ($\alpha=0,871$) relacionats amb el suport de la família, el seu recolzament i coneixement de les activitats acadèmiques de l'alumne (exemple: *Els meus pares (o persones que compleixen les seves funcions) em pregunten habitualment com em van les coses a l'institut/col·legi*). Puntuacions altes en aquest factor assenyalen major suport i disponibilitat de la família.

Factor 2. Perspectives professionals: Recull 7 ítems ($\alpha=0,842$) que fan referència a les perspectives professionals i laborals de l'alumnat en relació als seus estudis d'FPGM. Aquest factor pot considerar-se un indicador de la vinculació instrumental per treball, ja que es tracta d'ítems que fan referència a la utilitat dels estudis cursats per al futur professional (exemple: *Els estudis que estic realitzant em fan ser optimista en relació amb el meu futur professional*). Majors puntuacions en aquest factor assenyalen que l'alumnat té majors perspectives de futur gràcies als estudis que cursa.

Factor 3. Relacions amb el professorat: Recull 7 ítems ($\alpha=0,820$) relacionats amb les relacions interpersonals de l'alumnat amb el professorat (exemple: *M'agrada parlar amb els professors/es del meu institut/col·legi*). Puntuacions altes en aquest factor assenyalen millors relacions amb el professorat.

Factor 4. Treball i esforç escolar: Recull 6 ítems ($\alpha=0,799$) que fan referència a l'esforç, la dedicació i la implicació de l'alumne en les seues tasques acadèmiques, deures, etc. (exemple: *Dedico temps suficient fora de l'institut per a fer els deures i estudiar*). Puntuacions altes en aquest factor assenyalen major dedicació i esforç en les tasques escolars.

Factor 5. Relacions amb els companys: Recull 5 ítems ($\alpha=0,777$) relacionats amb les relacions interpersonals amb els companys de classe (exemple: *Tinc amics/gues al meu institut/col·legi*). Puntuacions altes en aquest factor assenyalen millors relacions amb els companys de classe.

---

⁴ Tant el determinant de correlacions (1,576E-006) com la mida d'adequació mostral de Kaiser-Meyer-Olkin (0,891) com la prova d'esfericitat de Barlett (=12040,341; g.l.=741 i sig.=0,000) assenyalaren que els ítems es podien agrupar en factors, ja que tenien una estructura comuna.

Factor 6. Indisciplina escolar: Recull 4 ítems ($\alpha=0,565$) sobre el comportament més o menys disruptiu de l'alumne en classe (exemple: *Contesto al professor/a de forma poc educada.*). Donat que els ítems d'aquesta escala estan plantejats de forma negativa, puntuacions altes assenyalen un pitjor comportament.

Factor 7. Perspectives Formatives: Recull 2 ítems ($\alpha=0,718$) que fan referència a la predisposició de l'alumnat a continuar la seua formació més enllà del cicle d'FPGM que cursa actualment (exemple: *Desitjo seguir formant-me una vegada acabi els estudis actuals*). Puntuacions altes en aquest factor assenyalen major predisposició a continuar formant-se en el futur.

Variables de caracterització dels clústers

Per a la caracterització dels grups d'alumnes obtinguts a través de l'anàlisi clúster s'utilitzaren una sèrie de variables categòriques de distint nivell:

a) Variables Sociodemogràfiques de l'alumne: Sexe (Home/Dona); Edat (15-17/18-19/20-24); Condició d'immigrant (Natiu/Immigrant); Dificultats econòmiques (Cap o Alguna/ Mitjana/Bastants o moltes).

b) Variables Sociodemogràfiques Familiars: Condició d'immigrant del pare i de la mare (Natiu/Immigrant); Nombre de pares immigrants (Dos pares nadius/ Almenys un immigrant); Nivell d'estudis de la mare i del pare (Bàsics/Mitjans/Superiors); Nivell d'estudis més alt del pare i de la mare (Bàsics/Mitjans/Superiors); Situació laboral de la mare i del pare (Treballa/No treballa); Situació laboral d'ambos pares (Dos treballen/Almenys un no treballa).

c) Antecedents acadèmics: Si han repetit curs durant la secundària (Si/No); Si han sigut expulsats (Si/No); Si han perdut algun curs escolar sencer (Si/No).

d) Motius pels quals van escollir els estudis: als quals s'havia de respondre indicant el grau d'importància que havien tingut en cada cas. Per tal de facilitar l'anàlisi es van agrupar les categories de resposta: "Gens/Poc important" i "Important/Molt important". Els motius eren els següents: "Perquè m'agraden"; "Perquè no vaig poder entrar en altres"; "Perquè hi ha ofertes de treball relacionades"; "Per millorar les meues condicions laborals"; " Perquè hi ha amics/gues que els fan"; " Perquè me'ls va recomanar l'orientador/a del meu centre educatiu. "; "Perquè la meua família així ho volia"; "Perquè no trobava feina".

f) En cas que respongueren afirmativament a la intenció o pensament d'abandonament (pregunta filtre), s'havia de respondre a una segona pregunta d'opció múltiple que recollia **8 motius pels quals abandonaria els estudis, als que havia de respondre's amb un "Sí" o "No". Els motius recollits eren els següents: "Motius personals"; "Dificultats de relació amb els companys de classe o context escolar"; "Dificultats de relació amb els professors del centre"; "Dificultats d'aprenentatge"; "Perquè no m'agraden"; "Son estudis massa difícils"; "Motius familiars (qüestions de salut, econòmiques, etc.)" i "Perquè m'estimo més fer altres coses".**

V. ESTAT ACTUAL DE LA RECERCA.

Treball de camp.

Respecte al treball de camp, actualment s'han realitzat els qüestionaris de seguiment Q1 i Q2, però no el Q3. D'altra banda, les dades explotades fins al moment procedeixen del Q1, ja que la base de dades del Q2 encara està en procés de depuració. En conseqüència, no sabem encara quins alumnes han abandonat definitivament i quins no.

Per aquesta raó, *els resultats que es presenten en aquest paper són provisionals i no fan referència a un abandonament efectiu dels estudis sinó a una **intenció o pensament d'abandonament*** (pregunta que s'inclou al Q1) que es va produir poc temps després de començar els estudis d'FPGM (entre dos i tres mesos).

OE1: Realitzar una anàlisi sistemàtica de la literatura focalitzada en FP i AEP.

Respecte a l'anàlisi sistemàtica de la bibliografia, es van localitzar al voltant de 70 (articles i tesis doctorals) focalitzats en FP. Aquests documents es van analitzar en dos nivells: a) Bibliomètric; i b) Contingut. Fruit d'aquest treball s'elaboraren dos documents més: a) Un document centrat en l'anàlisi dels factors associats a l'abandonament en FP; i b) Un document centrat en l'anàlisi de les recomanacions per a reduir l'abandonament en FP. Aquest treball, a més, va servir per a confeccionar el marc teòric de la tesi.

OE2: Analitzar els factors relacionats amb l'abandonament.

Aquest objectiu s'ha realitzat en dues segons la naturalesa de les variables:

- a) L'anàlisi de les variables categòriques (sociodemogràfiques, familiars, etc.) i la intenció d'abandonament, es van realitzar a través de taules de contingència. A més, s'analitzaren les χ^2 , les V de Cramer i els residus tipificats.
- b) L'anàlisi de les variables mètriques (factors d'engagement) i la intenció d'abandonament es va realitzar a través de comparacions de mitjanes (t-test). A més, es va calcular la mesura de l'efecte (D de Cohen) per tal de determinar quins factors tenien més pes.

En aquest punt de la recerca, queda pendent realitzar una regressió logística que incloga en un mateix model estadístic a ambdós tipus de variables (categòriques i mètriques).

OE3: Elaborar una tipologia de l'alumnat d'FPGM.

Respecte a la tipologia de l'alumnat d'FPGM, es va realitzar una anàlisi clúster per a obtenir grups heterogenis en funció dels 7 factors d'engagement. En una segona fase, es va realitzar una anàlisi descriptiva de les característiques sociodemogràfiques dels grups obtinguts a través de taules de contingència. A més, es van calcular les χ^2 , les V de Cramer i els residus tipificats.

OE4: Analitzar els processos d'abandonament i èxit en l'FPGM (qualitatiu).

Respecte a l'anàlisi dels processos d'abandonament i èxit, no s'ha pogut realitzar encara cap tasca. Queda pendent doncs, realitzar entrevistes en profunditat semiestructurades als diferents perfils d'estudiants elaborats en anteriors fases de la recerca.

VI. ANÀLISI DE DADES I DISCUSSIÓ DE RESULTATS.

Els resultats provisionals de la tesi que es pretenen discutir en aquest paper són:

a) Anàlisi dels factors sociodemogràfics relacionats amb la intenció d'abandonament en FPGM.

Els resultats d'aquest apartat suggereixen que alguns dels factors familiars associats tradicionalment a l'abandonament (estatus d'immigrant, origen dels pares, nivell d'estudis, etc.) no són significatius a l'hora de predir la intenció d'abandonament en FPGM. Aquests resultats podrien explicar-se, en part, per l'esbiaix de selecció que es produiria al final de la secundària obligatòria i que condicionaria la composició de l'alumnat d'FPGM. Així, sabem que l'alumnat amb millor rendiment en secundària i que prové de famílies amb millor estatus socioeconòmic tendeixen a cursar en menor proporció l'FPGM. D'altra banda, aquests resultats també podrien explicar-se pel fet que la variable dependent utilitzada no es refereix a un abandonament definitiu dels estudis sinó més aviat a una intenció d'abandonament. En aquest sentit, convindria esperar a tindre els resultats definitius de la recerca per tal d'observar si aquestes relacions romanen o canvien.

b) Anàlisi de l'estudent engagement i la seua relació amb la intenció d'abandonament.

Els resultats d'aquest apartat assenyalen que tots els factors de l'estudent engagement analitzats presenten diferències estadísticament significatives entre l'alumnat que ha pensat en abandonar els estudis d'FPGM i l'alumnat que no ha pensat en abandonar-los. No obstant això, no tots els factors analitzats tenen el mateix pes. Així, el factor que més discriminaria a aquests dos grups d'alumnes és el que fa referència a les "Perspectives Professionals", és a dir, la creença de l'alumne que els estudis que actualment realitza li seran útils per al seu futur professional. Aquests resultats són coherents amb la població estudiada, ja que a l'alumnat d'FPGM se li suposa una major orientació professional.

c) Tipologia de l'alumnat matriculat als estudis d'FPGM.

Els resultats d'aquest apartat suggereixen l'existència de 5 grups diferents d'estudiants segons el nivell d'estudent engagement (tenint en compte els 7 factors). A més, aquests 5 grups presenten diferències significatives respecte a les seues característiques sociodemogràfiques i respecte al seu risc d'abandonament (intenció d'abandonament). Aquests resultats podrien ser de gran utilitat a l'hora d'elaborar intervencions educatives més focalitzades a fi de prevenir i reduir l'abandonament en l'FPGM.

REFERÈNCIES

Appleton, J.J. (2012). Systems Consultation: Developing the Assessment-to-Intervention Link with the Student Engagement Instrument. En Christenson, S.L.; Reschly, A. & Wylie, C. (ed.). *Handbook of Research on Student Engagement*. NY: Springer. P. 725-742.

- Archambault, I., Janosz, M., Morizot, J., & Pagani, L. (2009). Adolescent behavioral, affective, and cognitive engagement in school: Relationship to dropout. *Journal of school health*, 79(9), 408-415.
- Cedefop (2016). *Leaving education early: putting vocational education and training centre stage. Volume I: investigating causes and extent*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop research paper; No 58. <http://dx.doi.org/10.2801/967263>.
- Cedefop (2016). *Leaving education early: putting vocational education and training centre stage. Volume II: evaluating policy impact*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop research paper; No 58. <http://dx.doi.org/10.2801/967263>.
- Christenson, S. L., Reschly, A. L., & Wylie, C. (eds) (2012). *Handbook of Research on Student Engagement*. Springer, Boston, MA
- Comisión Europea (2009). Conclusiones del Consejo de 12 de mayo de 2009 sobre un marco estratégico para la cooperación europea en el ámbito de la educación y la formación («ET 2020»). Diario Oficial UE 28.5.2009.
- Dwyer, P., & Dwyer, P. J. (1996). *Opting out: Early school leavers and the degeneration of youth policy*. National Clearinghouse for Youth Studies.
- Dwyer, P., & Wyn, J. (1998). Beyond the linear models: Pathways and outcomes of 1991 Victorian exit students. *Different drums, one beat*.
- Dwyer, P., Harwood, A., Poynter, G., & Tyler, D. (1997). *Participant Pathways and Outcomes in Vocational Education and Training: 1992-1995. Report of Findings of an ANTA-Funded Project. Research Report 14*. Youth Research Centre, Faculty of Education, University of Melbourne, Parkville 3052, Victoria, Australia.
- Fiegen, A.M. (2010). Systematic review of research methods: the case of business instruction. *Reference Services Review*, 38(3), pp. 385-39.
- Fortin, L.; Marcotte, D.; Potvin, P.; Royer, E.; Joly, J. (2006). Typology of students at risk of dropping out of school: description by personal, family, and school factors. *European Journal of Psychology of Education*, Vol. 21, No 4, pp. 363-383.
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of educational research*, 74(1), 59-109.
- IVIE (2011). *El abandono educativo temprano: análisis del caso español*. <http://www.mecd.gob.es/dctm/inee/documentos-de-trabajo/abandonoeducativo-temprano.pdf?documentId=0901e72b8173034a>
- Janosz, M. et al. (2000). Predicting different types of school dropouts: a typological approach on two longitudinal samples. *Journal of Educational Psychology*, No 92, pp. 171–190.
- Janosz, M.; Archambault, I.; Lacroix, M. & Lévesque, J. (2007). *Trouse d'évaluation des décrocheurs potentiels (TEDP): Manuel d'utilisation*. Montréal: Groupe de recherche sur les environnements scolaires. Université de Montréal.

- Kronick, R.F.; Hargis, C.H. (1990). *Who drops out and why – and the recommended action*. Springfield, IL: Charles L. Thomas.
- Lannegrand, L.; Cosnefroy, O & Lecigne, A. (2012). Prediction of various degrees of vocational secondary school absenteeism: Importance of the organization of the educational system. *School Psychology International*, 33:94, 293-307.
- McIntyre, J., Freeland, J., Melville, B., & Schwenke, C. (1999). *Early School Leavers at Risk*. National Centre for Vocational Education Research, 252 Kensington Road, Leabrook, South Australia 5068, Australia.
- Psifidou, I. (2016). Early leaving from vocational training in Europe: factors and measures. Paper presented at the *International conference on school success, school failure and early school leaving: political, institutional and subjective factors*, Barcelona, 12 and 13 May 2016. <http://abjoves.es/seminario/?lang=en>
- Reeve, J. y Tseng, C. (2011). Personal agency as a fourth aspect of students' engagement during learning activities. *Contemporary Educational Psychology*, 36, 257-267.
- Reschly A.L., Christenson S.L. (2012). Jingle, Jangle, and Conceptual Haziness: Evolution and Future Directions of the Engagement Construct. In: Christenson S., Reschly A., Wylie C. (eds) *Handbook of Research on Student Engagement*. Springer, Boston, MA
- Veiga, F. H. (2013). Envolvimento dos alunos na escola: Elaboração de uma nova escala de avaliação. *International Journal of Developmental and Educational Psychology*, 1 (1) 441-450.